

Portret van de eend Sijctghen door Aelbert Cuyp

1647 - 1650, collectie Dordrechts Museum,
aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Stortenbeker Fonds)

Op een klein paneel heeft Aelbert Cuyp met een vlotte toets een eend levensgroot en zeer natuurgetrouw weergegeven. Doordat de eend krap door de beeldranden is ingesloten en sterk belicht tegen een donkere achtergrond is geplaatst, lijkt het dier naar voren te komen. Op de voorgrond liggen drie eieren tussen strootjes die fraai het licht opvangen. Dit is kenmerkend voor Cuyp: op deze manier krijgt de ruimte die verder

nauwelijks is gedefinieerd, toch nog enige diepte. Misschien wel het meest bijzonder is dat Cuyp zijn schilderij heeft voorzien van een gedicht met prachtig gekalligrafeerde letters. Niet alleen is de eend levensecht weergegeven, ze blijkt ons met dit opschrift ook rechtstreeks toe te spreken:

Ick ben gebroet te wercken.dam
k'was jonck en goet. doen ick hier quam
in voogelen borch, sonder te paeren
heb ick geleeft, wel twintich jaren
wel hondert eijers tsjaers geleijt
daerom ben ick geconterfeijt
gebroocken beennen, tooch wt geneesen
gesondt en bont is noch mijn weesen
en als ick sijctghen steruen sal
soo schrijft hoe out,
en tjaer getal 1647.

Ik ben uitgebroed te Werkendam
ik was jong en goed. Toen ik hier kwam
in Voogelenborch, zonder te paren
heb ik geleefd, wel twintig jaren
wel honderd eieren per jaar gelegd
daarom ben ik geschilderd
gebroken benen, toch genezen
gezond en bont is nog mijn wezen
en als ik Sijctghen sterven zal
zo schrijft hoe oud,
en het jaartal 1647.

In het vers lezen we over de uitzonderlijke levenswandel van de hoogproductieve eend die ook nog eens bij naam bekend is: Sijctghen. Aangezien eenden gemiddeld 10 en hoogstens 15 jaar oud worden, zijn de 20 jaren van Sijctghen een unicum. In de laatste twee versregels lezen we de opdracht van Sijctghen om het sterfjaar en de ultieme leeftijd na haar dood toe te voegen. Inderdaad zijn er enkele regels aan het gedicht toegevoegd, iets meer naar links beginnend om niet te dicht bij de rug van de eend uit te komen. De ik-vorm is verlaten, want Sijctghen kan het zelf niet navertellen:

anno vijftich dartich daeghen
in october hoort men claeghen
sijctghen doot, dit is al waer
out zijnde drijentwintich jaer 1650.

In 1650 dertig dagen
in oktober hoort men klagen
Sijctghen dood, dit is al waar
out zijnde drieëntwintig jaar 1650.

Na het oorspronkelijke schilderij uit 1647 is Sijctghen dus drie jaar later op 30 oktober 1650

overleden en is de tekst inderdaad volgens de opdracht toegevoegd. Sijctghen behaalde niet alleen een indrukwekkende leeftijd en een indrukwekkende eierproductie, maar leeft ook voort in het museum.

Sijctghen en wij zien u graag in het museum!